

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Contactpersoon	Telefoonnummer
Lisette de Wind	+5999 4619081
Datum	E-mail
12 november 2019	info@cft.cw
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Cft 201900148	
Pagina	Bijlage
1/5	-
Onderwerp	
Reactie derde uitvoeringsrapportage 2019 openbaar lichaam Bonaire	

Geachte heer Rijna,

Het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) heeft op 25 oktober jl. de derde uitvoeringsrapportage (UR) over het begrotingsjaar 2019 van het openbaar lichaam Bonaire (OLB) ontvangen. Conform de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) dient de derde UR uiterlijk 31 oktober ingediend te worden, de UR is dus tijdig bij het Cft aangeleverd.

Hierbij ontvangt u de reactie van het Cft op de derde UR, die niet is voorzien van een begrotingswijziging (BW). Op 31 oktober jl. heeft het Cft apart een derde BW 2019 ontvangen. Deze derde BW is echter gebaseerd op de realisatie tot en met het tweede kwartaal van 2019. In een separate brief zal het Cft een advies uitbrengen op deze derde BW 2019.

Begrotingsuitvoering

De derde UR toont USD 72,5 miljoen aan baten en USD 53,6 miljoen aan lasten. Dit zorgt voor een overschot van USD 18,9 miljoen over de eerste drie kwartalen. Het OLB heeft in het derde kwartaal 2019 USD 14,5 miljoen aan baten uit hoofde van de vrije uitkering verantwoord, terwijl dit betrekking heeft op het derde en het vierde kwartaal 2019. Aangezien het stelsel van baten en lasten van toepassing is had slechts USD 7,25 miljoen¹ aan baten van de vrije uitkering verantwoord moeten worden in het derde kwartaal. Doordat de baten daardoor met USD 7,25 miljoen naar beneden kunnen worden bijgesteld zal het overschot USD 11,65 miljoen bedragen.

---

¹ Brief van staatssecretaris Knops d.d. 30 augustus 2019 met kenmerk 2019-0000381292.

Het Cft constateert ten aanzien van de lasten een aantal onderschrijdingen ten opzichte van de begroting. Het OLB heeft in de derde UR aangegeven dat de indiening van een BW in het laatste kwartaal niet effectief is, omdat het dan niet meer haalbaar is om de BW tot uitvoer te brengen in de resterende maanden van het jaar.

Het Cft adviseert het OLB om het verwachte surplus voor 2019 in een begrotingswijziging te verwerken. Dit is een technische aanpassing en is tevens conform artikel 22 van de Wet FinBES, dat voorschrijft wanneer een BW vereist is.

Het Cft wijst opnieuw op het belang van het tijdig uitvoeren van de in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens of - indien dit onverhoopt niet mogelijk is- tijdig alternatieve aanwending van de beschikbare middelen te overwegen.

In onderstaand overzicht zijn de overschotten 2018 en 2019 in beeld gebracht (in miljoenen USD).

	Eerste UR	Tweede UR	Derde UR	Vierde UR	Jaarrekening
2018	9,7	10,1	8,5	12,1	12,7
2019	11,3	11,2	11,65 ²	n.n.b.	n.n.b.

Sinds medio 2018 uit het Cft zijn zorgen aan het OLB over het achterblijven van de uitgaven, doordat beleidsvoornemens onvoldoende worden gerealiseerd. Voor een beter beheer van de begroting, zou de kwaliteit van de begrotings- en verantwoordingscyclus moet worden verbeterd. Het jaar 2018 is afgesloten met een overschot van USD 12,7 miljoen en op basis van deze UR wordt verwacht dat ook het jaar 2019 met een vergelijkbaar overschot wordt afgesloten. Gegeven de achterstanden die op vele beleidsterreinen bestaan is een overschot van deze omvang onverdedigbaar en onwenselijk.

Baten

De derde UR toont dat de gerealiseerde baten van USD 72,5 miljoen bestaan uit vrije uitkering (USD 28,5 miljoen), bijzondere uitkeringen (USD 18,9 miljoen), belastingopbrengsten (USD 11,5 miljoen), reserveringen³ (USD 6,3 miljoen), overige goederen en diensten (USD 4,3 miljoen) en huren en pachten (USD 3,0 miljoen). Het Cft zal in overleg treden met u over de manier waarop de post reserveringen in de administratie wordt opgenomen met als doel om de verwerking van de bijzondere uitkeringen in de uitvoeringsrapportages overzichtelijker te maken.

De lokale opbrengsten zijn ten opzichte van 2018 (met 23%) gestegen, mede als gevolg van belastingaanslagen die in het eerste kwartaal 2019 zijn opgelegd. Het Cft vraagt uw aandacht om het verloop van de lokale ontvangsten te blijven monitoren.

---

² Na correctie van de baten met de reeds geboekte vrije uitkering vierde kwartaal.

³ Tegenboeking voor de aanwending van de bijzondere uitkeringen (lasten).

Lasten

De gerealiseerde lasten tot en met het derde kwartaal van USD 53,6 miljoen betreffen voornamelijk reserveringen⁴ (USD 18,1 miljoen), salarissen en sociale lasten (USD 13,0 miljoen), overige goederen en diensten (USD 12,4 miljoen) en subsidies (USD 6,2 miljoen). De totale begroting (inclusief de derde BW, hoewel die nog niet is goedgekeurd) bedraagt USD 73,6 miljoen. Het OLB heeft (uitgaande van goedkeuring van de derde BW) nog USD 20 miljoen te besteden in 2019.

Begroting en realisatie per directie

In onderstaand overzicht is per directie⁵ inzichtelijk gemaakt welke bedragen zijn begroot voor geheel 2019 en wat de realisatie is (bedragen in USD miljoen).

	Begroting	Realisatie t/m 3de kwartaal	Verplicht	Restant begroting inclusief verplichtingen	Nog te besteden in percentage begroting
Directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning	10,6	5,3	0,8	4,5	42%
Bureau Eilandsecretaris	0,7	0,4	0,04	0,3	43%
Bureau Gedeputeerden	2,0	1,1	0,1	0,8	40%
Bureau Griffier	1,0	0,6	0,07	0,3	30%
Directie Ruimte en Ontwikkeling	12,1	7,5	0,9	3,7	31%
Kabinet Gezaghebber	0,9	0,5	0,1	0,3	33%
Directie Toezicht en Handhaving	5,2	3,7	0,04	1,5	29%
Directie Samenleving en Zorg	12,9	8,3	1,1	3,5	27%
TOTAAL	45,4	27,4	3,2	14,8	33%

Uit dit overzicht blijkt dat een aantal directies nog meer dan een derde van hun jaarbegroting te besteden hebben in het vierde kwartaal. Het is onwaarschijnlijk dat dit zal geschieden. Het Cft adviseert het bestuurscollege om per directie strakker te sturen op realisatie van de beleidsvoornemens en de daarvoor begrote gelden. Indien gedurende het jaar blijkt dat er sprake is van onderbesteding dient eerder te worden overwogen de gelden alternatief aan te wenden en dient hiervoor een begrotingswijziging te worden opgesteld.

Personeelskosten

Uit het verstrekte overzicht van personeel blijkt dat per ultimo september 2019 er 332 fte en 18 ingehuurd externen in dienst zijn van het OLB. Het OLB verwacht in het vierde kwartaal 20 vacatures in te vullen waardoor het totaal aantal fte 352 zal bedragen. De begroting 2019 gaat echter uit van 343 fte.

⁴ Tegenboeking voor de ontvangen bijzondere uitkeringen (baten).

⁵ Dit overzicht van lasten is exclusief de bijzondere uitkeringen.

De UR toont tot en met het derde kwartaal USD 12,3 miljoen aan personeelslasten (exclusief lasten voor externe inhuur). Het begrote bedrag voor het invullen van de 20 vacatures in het vierde kwartaal bedraagt circa USD 0,8 miljoen. De reguliere personeelslasten in het vierde kwartaal bedragen circa USD 5 miljoen waardoor de totale realisatie uitkomt op circa USD 18,1 miljoen. Na verwerking van de derde BW toont de begroting 2019 USD 18,6 miljoen aan personeelslasten. Deze begrotingspost zal naar verwachting een onderschrijding van circa USD 0,5 miljoen laten zien.

Voor externe inhuur is oorspronkelijk USD 1,7 miljoen begroot. Na wijzigingen (inclusief de derde BW) is deze verlaagd naar USD 1,5 miljoen. Slechts USD 0,4 miljoen (27% van de begroting) is tot en met het derde kwartaal gerealiseerd. Ook deze begrotingspost zal naar verwachting een onderschrijding kennen.

Bijzondere uitkeringen

Het OLB is 2019 gestart met USD 7,3 miljoen aan ontvangen, maar nog niet bestede, bijzondere uitkeringen van diverse ministeries. Tot en met september heeft het OLB USD 18,9 miljoen ontvangen, waardoor het totaal ter beschikking zijnde bedrag USD 26,2 miljoen bedroeg. Hiervan heeft het OLB tot 1 oktober slechts USD 6,2 miljoen besteed. Het Cft constateert dat bij een aantal projecten de ontvangen middelen al enige jaren niet zijn aangewend. Het Cft adviseert uitvoering te geven aan de beleidsafspraken die zijn gemaakt met de ministeries die de uitkeringen hebben verstrekt. Graag ontvangt het Cft bij de eerstvolgende UR een toelichting bij alle bijzondere uitkeringen die sinds 2018 geen bestedingen kennen en hoe daarmee om te gaan.

Liquiditeit

De liquiditeitspositie van het OLB bedraagt conform het Geïntegreerd Middelenbeheer (GMB) ultimo september 2019 USD 37,3 miljoen. Hiervan is USD 18,9 miljoen geormerkt en USD 18,4 miljoen vrij besteedbaar. De vrij besteedbare liquide middelen zijn ten opzichte van juni 2019 met USD 10,4 miljoen toegenomen. De stijging van de liquiditeiten in het derde kwartaal is mede vanwege de ontvangst van USD 9,5 miljoen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (bijzondere uitkering).

De totale vorderingen op de balans van het OLB zijn toegenomen met circa USD 3,7 miljoen ten opzichte van juni 2019 en bedragen USD 21,5 miljoen per ultimo september 2019. Het Cft herhaalt zijn advies om te komen tot een goed debiteurenbeheer en het incasseren van de openstaande vorderingen.

Financieel beheer

Met de UR is een voortgangsrapportage over het verbeterplan financieel beheer 2.0 aangeleverd. Dit verbeterplan komt voort uit een afspraak dat het BC in oktober 2018 met het Cft heeft gemaakt om te waarborgen dat het OLB een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021 behaalt. Deze afspraak is ook in het bestuursakkoord opgenomen.

Dit verbeterplan is in september jl. door het BC geaccordeerd en bestaat uit de volgende zes onderdelen:

- Het implementeren van een mandaatregeling voor het ambtelijk apparaat.
- Het volledig inrichten van de planning- en control cyclus van het OLB.
- Het jaarlijks indienen van een toereikende begroting.
- Het verbeteren van het lokale belastingstelsel.
- Het op orde stellen van de belastingadministratie.
- Het waarborgen van een tijdige indiening van jaarrekeningen van overheidsvennootschappen.

Uit de toelichting bij de UR blijkt dat de deelplannen volgens planning verlopen. De helft van de bevindingen van de accountant bij de jaarrekening 2018 heeft betrekking op het proces rondom de belastinginning. Doordat de meeste overige bevindingen onderdeel zijn van het plan, hoopt het OLB met dit verbeterplan invulling te kunnen geven aan de met het Cft in oktober 2018 gemaakte, en in het bestuursakkoord vastgelegde, afspraak voor een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021. Er zijn echter ook nog enkele lopende deelprojecten stammende uit het verbeterplan 1.0, zoals projecten ten aanzien van de registratie van erfpacht en het op orde stellen van de inkoop- en projecten systemen, waarbij de toelichting over de voortgang van deze projecten ontbreekt. U wordt verzocht om bij de indiening van de vierde UR 2019 ook over deze projecten te rapporteren.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire